

Føroyskir politikarar trúgva uppá egna propaganda

Av misgávum vantaði síðsta brotið í samrøðan við Rolf Guttusen í blaðnum leygardagin. Tískil prenta vit greinina umaftur í dag, og vit biðja lesarar okkara umbera okkum mistakið:

– Tað kann heldur ikki sigast, at fólkatingsarbeiðið í Føroyum verður tikið í álvara. Eydnast tað einum umboði at sleppa í Landsstýrið, so verður næstimaðurin sendur til Danmarkar. Tað virkar, sum verður hetta hildið at vera hálválnaligt arbeiði, sigur Rolf Guttusen

Dagmy Joensen

úr Keypmannahavn

Hann var blaðungur, tá ið hann fór til Danmarkar at lesa, og hevur búið og virka har síðani. Rolf Guttusen er 54 ára gamal, cand. scient og lektor í geografi við Universitetið í Keypmannahavn, er giftur ivð Onnu. Tey eru bæði uppvaksin í Havn, og eiga tvey tilkomin børn.

Rolf Guttusen lesur føroysku blóðini og fylgir við í tíðindunum heimanífrá, eins og í tí, sum kemur fram í donsku fjølmiðlunum.

Hann kennir seg væl millum danir. Mamma hansara var ættað úr Danmark. Hann sigur sjálvur, at móðurmálið er danskt, men at faðurmálið er føroyskt. Hann kennir seg danskan millum danir og sum føroying millum føroyingar. Hann hevur ongantíð fingið ákoyringar, hesi seinastu árin, av tí at sambandið millum Danmark og Føroyar hevur verið vánaligt.

Danir vita meir um Føroyar nú

– Tá ið starvsfelagar hava

spurt, hvat tað er, sum gongur fyri seg í Føroyum, havi eg roynt at givið teimum eina skilgáða frágreiðing. Trupulleikarnir hava verið, at danir vita so lítið um føroysk viðurskipti. Eitt er tó komið burtúr. Nú vita danir, har Føroyar eru. Hóast alt ikki hevur verið av tí góða, so er ein ávís upplýsing, sum gongur út um sjálvt trupulleikarnar, fest seg millum danir, sigur Rolf Guttusen.

Spurður um familjan kundi hugsað sær at flutt heim aftur, sigur Rolf Guttusen, at hjúnini royna hvør á sín hátt at arbeiða til gagns fyri føroyingar í Danmark, men at næsta ættarliðið er á trappunum. Tá er torført at flyta, av tí at børnini kenna seg sum danir, og tí vilja verða verandi í Danmark.

Hvussu verður tá hjúnini verða pensionerað um eini 25 ár, hava tey ikki reiðiliga tikið støðu til, tó at tankin um at flyta hevur verið frammi og vent.

Hvussu metir tú um framtíð Føroya, nú broytingar helst fara fram í ríkisfelagskapinum?

– Eg ivist onga løtu í, at ein framtíð er fyri Føroyum, og eg haldi ongan mótsetning verða í, um Føroyar verða ein tjóð, ella ein partur av ríkinum.

– Føroyingar hava fingið loyvi at gera sum teimum lysti síðani seinna heimsbardaga, undantikið í verju- og uttanlands politikki, so tann broytingin verður helst ikki so stór.

Øðrvísi verður, um oljan kemur. Hvat tá hendir, er torført at meta um, sigur Rolf Guttusen.

Føroyskir politikarar lögja sjónarmið

Hann finnst at føroysku politikarunum, tí teir ofta

geva seg til kennis við sera lögnum sjónarmiðum.

Tað undrar meg stórliga, at t.d. Heini O. Heinesen kann vera formaður í Tjóðveldisflokkinum, sum er størsti flokkur í Føroyum. Serliga óheppið var tað herfyri, tá danskur journalistur spurdi Heina O. Heinesen, hvussu føroyingar kundu klára seg við onum blokstuðli, og formaðurin svaraði: „Ná, hvis det bliver gjort op i sidste ende, vil det nok se anderledes ud“. Slikt gátuført aftursvar orkymlar.

– Tað bætir ikki um, tá vit valkvæðið hoyrdu formannin í Tjóðveldisflokkinum svara, tá hann varð spurður, hvat flokkurin nú fór at gera, nú hann hevði vunnið valdið, og Heini O. Heinesen svaraði, at tað visti hann ikki, tí teir høvdu ikki hildið nakran fund, sigur Rolf Guttusen og leggur aftrat: – Eg havi ikki álit á størsta flokkinum í Føroyum.

Alt er so óvist, og tú hevur varhugað av, at alt kann henda, og at eingin trygd liggur aftanfyrir ætlanirnar. Harnæst er Tjóðveldisflokkurin ógvuliga høggravendur flokkur, sum ber dām av afturhaldi, sigur Rolf Guttusen.

Hann heldur, at størsti vandin í føroyskum politikki er, at politikararnir trúgva uppá sín egna propaganda. Eitt nú tá Óli Breckmann sigur, at blokstuðulin bert kemur heim til Føroya

at venda, fyri síðani at enda aftur í Danmark. – Slík úttala gevur onga meining.

Hetta er ein hvørvisjón. Peningurin verður brúktur til lønir o.a., sum so sæst aftur í skattakrónum og forbrúki o.s.f. fyri síðani at fara avstað aftur, sum annar peningur eisini ger.

Onnur propaganda um blokstuðulin er, at helvtin verður gildið í rentum og avdrátti til uttanlandsskuldina. Gaman í, at rentur og avdráttir skulu gjaldast, men um blokkinur ikki var, har skuldi peningurin so komið frá, spyr Rolf Guttusen.

Hann heldur tað vera sera løgið, at politikarar kunnu siga slikt, tá teir vita, at blokstuðulin figgar ein triðing av landshúsarhaldinum á figgarlógini.

Tað ljóðar eisini løgið, tá Óli Breckmann í 1993-94, rópti upp í Fólkatunginum, at tað ikki hóðaði føroyingum at gjalda meir enn 40 pst. í skatti, heldur Rolf Guttusen. Slík sjónarmið eru bert við til orkymla og ósa danir.

Prátið fellur á viðurskiptini hjá føroyingum í Danmark í hesi sera strævnu tíðini seinastu árin, har tað ikki altíð hevur verið so lætt at vera føroyingur.

Hvat er ein føroyingur?

– Jú, gamaní, men hvat er ein føroyingur í Danmark. Er tað eitt menniskja sum

er føtt í Føroyum og sum dugir at tosa føroyskt? Mini børn duga at tosa føroyskt, men tey kenna seg sum danir. Børnini hugsa ikki politiskt um Føroyar, tað er meira um góðar dagar í summarfrítíðini, við útførðum niðan í fjøllini, ella at fara á fjørðin at fiska, sigur Rolf Guttusen.

Stóra samtaluvegnið í løtuni er fólkatingsumboðanin hjá Jóannesi Eidesgaard, og her er Rolf Guttusen heldur ikki blíður: – Tað er nógv fyri at Jóannes Eidesgaard spælir klovn í Danmark, fyri at føra valstríð í Føroyum, við at tala sína sök, um ikki at leggja seg út í danskan innanríkispolitikk.

– Hvat skuldi hann gjørt øðrvísi eftir tíni meting?

– Hann er vorðin limur í Fólkatunginum, á sama hátt sum danir t.d. eru umboðaðir í ES-tunginum. Tað er óhugsandi, at danskur tinglimur í ES noktaði fyri at atkvøða, sigur Rolf Guttusen, sum samanumtikið heldur, at føroyska umboðanin í Fólkatunginum gjøgn-um árin hevur verið ógvuliga vánalig. Føroysku umboðini eru komin til Danmarkar einar tveir ferðir árliga at halda røðu, og eru síðani farnir heim aftur. Tó viðgongur hann, at Jóh. M. Olsen røkti sín fólkatings-sess til lítar, og tók hetta arbeiðið í álvara.

Tað kann ikki sigast, at fólkatingsarbeiðið í Føroyum er tikið í álvara, heldur Rolf Guttusen. Hevur tað eydnast einum umboði at sleppa í Landsstýri, so verður næstimaðurin sendur til Danmarkar. Tað virkar sum verður hetta hildið at vera hálválnaligt arbeiði, ið bara onkur skal átaka sær.

Tað sást eisini, tá Jóannes Eidesgaard ikki vildi atkvøða á formansvalinum í Fólkatunginum. Við ikki at atkvøða fyri Birthe Weiss hjálpti hann Óla Breckmann og høggravendinum í Fólkatunginum.

Samstarv við sosialdemokratiið

– Hvat heldur tú Jóannes Eidesgaard skuldi gjørt nú?

– Best hevði verið um hann kundi fingið samstarvið í lag aftur við sosialdemokratiska flokkinn, og sum báðir partar kundu liva við. Tað var ein feilur, at sambandið er vorðið so vánaligt, sigur Rolf Guttusen.

Hann tekur samanum og heldur, at tað altíð vilja vera rók í føroyskum politikki, sum skiftir kós alt eftir umstøðum. Í 1994 var rákið við Sambandsflokkinum, eitt nú fóru Jákup Joensen og Finnboh Arge upp í flokkinn. Nú er rákið vent til fyrimunar fyri Tjóðveldisflokkinum, og tað fer ivaleyst at venda enn cinaferð,

alt eftir hvørja meining fólk hava um viðurskiptini.

Føroyingar hava brúkt alt ov nógv tíð og orku uppá bankamálið. Teir hava gloymt at danir hjálptu føroyingum, við at lána okkum seks mia. krónur. Um tjóðveldið var stovnað tá, høvdu føroyingar ikki havt ein kjans. Teir hava gloymt, at danir tóku um endan, og at teir nú kanska fara at eftirgeva skuldina. Tað er vert at taka til eftirtektar í hesum døgum, heldur Rolf Guttusen.

Rætt at endurskoða heimastýrslógina

Hann tosar um demagogisk rák í sjálfstýrskjakinum, har Tjóðveldis- og Fólka-flokkurin ganga á odda, men at Javnaðarflokkurin eisini roynir at sleppa upp í part. Hann heldur kortini, at heimastýrslógina krevur broytingar.

– Í veruleikanum er tað rætt at endurskoða heimastýrslógina, og her var Javnaðarflokkurin fyrstur við uppskotinum um sjálfstýrslóg, men eg haldi, at flokkurin ikki gjørdi sitt arbeiði til lítar. Eitt nú við at upplýsa nágreiniliga, hvat var galið við gomlu lógini, og hvat var neyðugt at broyta.

– Her átti Javnaðarflokkurin at skipa fyri einum orðaskifti, eins og eisini fingið í lag, at ein sonevnd „hvitbók“ varð gjørd, um vansar og fyrirunir o.s.f., sigur Rolf Guttusen.

– Hava føroyskir politikarar verið til ógagns fyri Føroyar hesi árin?

– Hóast bankamálið avgjort er eitt stórt mál, so haldi eg at føroyskir politikarar hava fokuserað alt ov nógv uppá hetta málið einsamalt. Tað er so nógv annað sum krevur viðgerð, eitt nú hvussu fiskivinnupolitikkurin skal skipast, endurnýggjan av skipaflotanum, og hví kvotuskipanin bert bleiv ein viðfáningur, ella í heila tikið at skapa ein vinnupolitikk.

Sjálvt um støðan í Føroyum er batnað seinastu árin, so er hon ikki stabil. Gamaní at fiskiveiðan hevur verið óventað góð, prísir góðir, men um fiskiveiðan minskar koma trupulleikarnir aftur, og tá er ikki óhugsandi at ein kreppa aftur tekur seg upp.

Skomm at krevja loysing

– Hvat heldur tú er skilabest at gera politiskt?

– Tað er m.a. at fáa skil á heimastýrslógina, og gera eina sjálfstýrslóg, sum gevur føroyingum størri ábyrgd, tó at eg ikki haldi at loysing er gott hugskot.

Hví ikki loysing?

Føroyar eru ov fámentar. Verður tað veruleiki, so kemur split í sambandið millum Danmark og Føroyar, av tí at føroyingar fara at biðja danir umsitja so nógv ókir fyri seg, at tað verður ein skomm.

Tá verður bert fíðbóltur-in, frimerkini og merkið føroyskt, sigur Rolf Guttusen.